

ZAKON

O POTVRĐIVANJU KONVENCIJE O ZAŠTITI DECE I SARADNJI U OBLASTI MEĐUNARODNOG USVOJENJA

Član 1.

Potvrđuje se Konvencija o zaštiti dece i saradnji u oblasti međunarodnog usvojenja, koja je pod okriljem Haške konferencije za međunarodno privatno pravo zaključena u Hagu 29. maja 1993. godine, u originalu na engleskom i francuskom jeziku.

Član 2.

Tekst Konvencije u originalu na engleskom jeziku i u prevodu na srpski jezik glasi:

CONVENTION ON PROTECTION OF CHILDREN AND CO-OPERATION IN RESPECT OF INTERCOUNTRY ADOPTION

(Concluded 29 May 1993)
(Entered into force 1 May 1995)

The States signatory to the present Convention,

Recognizing that the child, for the full and harmonious development of his or her personality, should grow up in a family environment, in an atmosphere of happiness, love and understanding,

Recalling that each State should take, as a matter of priority, appropriate measures to enable the child to remain in the care of his or her family of origin,

Recognizing that intercountry adoption may offer the advantage of a permanent family to a child for whom a suitable family cannot be found in his or her State of origin,

Convinced of the necessity to take measures to ensure that intercountry adoptions are made in the best interests of the child and with respect for his or her fundamental rights, and to prevent the abduction, the sale of, or traffic in children,

Desiring to establish common provisions to this effect, taking into account the principles set forth in international instruments, in particular the United Nations Convention on the Rights of the Child, of 20 November 1989, and the United Nations Declaration on Social and Legal Principles relating to the Protection and Welfare of Children, with Special Reference to Foster Placement and Adoption Nationally and Internationally (General Assembly Resolution 41/85, of 3 December 1986),

Have agreed upon the following provisions:

CHAPTER I – SCOPE OF THE CONVENTION

Article 1

The objects of the present Convention are:

a) to establish safeguards to ensure that intercountry adoptions take place in the best interests of the child and with respect for his or her fundamental rights as recognized in international law;

b) to establish a system of co-operation amongst Contracting States to ensure that those safeguards are respected and thereby prevent the abduction, the sale of, or traffic in children;

c) to secure the recognition in Contracting States of adoptions made in accordance with the Convention.

Article 2

(1) The Convention shall apply where a child habitually resident in one Contracting State ("the State of origin") has been, is being, or is to be moved to another Contracting State ("the receiving State") either after his or her adoption in the State of origin by spouses or a person habitually resident in the receiving State, or for the purposes of such an adoption in the receiving State or in the State of origin.

(2) The Convention covers only adoptions which create a permanent parent-child relationship.

Article 3

The Convention ceases to apply if the agreements mentioned in Article 17, sub-paragraph c, have not been given before the child attains the age of eighteen years.

CHAPTER II – REQUIREMENTS FOR INTERCOUNTRY ADOPTIONS

Article 4

An adoption within the scope of the Convention shall take place only if the competent authorities of the State of origin:

a) have established that the child is adoptable;

b) have determined, after possibilities for placement of the child within the State of origin have been given due consideration, that an intercountry adoption is in the child's best interests;

c) have ensured that

(1) the persons, institutions and authorities whose consent is necessary for adoption, have been counselled as maybe necessary and duly informed of the effects of their consent, in particular whether or not an adoption will result in the termination of the legal relationship between the child and his or her family of origin,

(2) such persons, institutions and authorities have given their consent freely, in the required legal form, and expressed or evidenced in writing,

(3) the consents have not been induced by payment or compensation of any kind and have not been withdrawn, and

(4) the consent of the mother, where required, has been given only after the birth of the child; and

d) have ensured, having regard to the age and degree of maturity of the child, that

(1) he or she has been counselled and duly informed of the effects of the adoption and of his or her consent to the adoption, where such consent is required,

- (2) consideration has been given to the child's wishes and opinions,
- (3) the child's consent to the adoption, where such consent is required, has been given freely, in the required legal form, and expressed or evidenced in writing, and
- (4) such consent has not been induced by payment or compensation of any kind.

Article 5

An adoption within the scope of the Convention shall take place only if the competent authorities of the receiving State:

- a) have determined that the prospective adoptive parents are eligible and suited to adopt;
- b) have ensured that the prospective adoptive parents have been counselled as may be necessary; and
- c) have determined that the child is or will be authorized to enter and reside permanently in that State.

CHAPTER III – CENTRAL AUTHORITIES AND ACCREDITED BODIES

Article 6

(1) A Contracting State shall designate a Central Authority to discharge the duties which are imposed by the Convention upon such authorities.

(2) Federal States, States with more than one system of law or States having autonomous territorial units shall be free to appoint more than one Central Authority and to specify the territorial or personal extent of their functions. Where a State has appointed more than one Central Authority, it shall designate the Central Authority to which any communication may be addressed for transmission to the appropriate Central Authority within that State.

Article 7

(1) Central Authorities shall co-operate with each other and promote co-operation amongst the competent authorities in their States to protect children and to achieve the other objects of the Convention.

(2) They shall take directly all appropriate measures to:

- a) provide information as to the laws of their States concerning adoption and other general information, such as statistics and standard forms;
- b) keep one another informed about the operation of the Convention and, as far as possible, eliminate any obstacles to its application.

Article 8

Central Authorities shall take, directly or through public authorities, all appropriate measures to prevent improper financial or other gain in connection with an adoption and to deter all practices contrary to the objects of the Convention.

Article 9

Central Authorities shall take, directly or through public authorities or other bodies duly accredited in their State, all appropriate measures, in particular to:

- a) collect, preserve and exchange information about the situation of the child and the prospective adoptive parents, so far as is necessary to complete the adoption;
- b) facilitate, follow and expedite proceedings with a view to obtaining the adoption;
- c) promote the development of adoption counselling and post-adoption services in their States;
- d) provide each other with general evaluation reports about experience with intercountry adoption;
- e) reply, in so far as is permitted by the law of their State, to justified requests from other Central Authorities or public authorities for information about a particular adoption situation.

Article 10

Accreditation shall only be granted to and maintained by bodies demonstrating their competence to carry out properly the tasks with which they may be entrusted.

Article 11

An accredited body shall:

- a) pursue only non-profit objectives according to such conditions and within such limits as may be established by the competent authorities of the State of accreditation;
- b) be directed and staffed by persons qualified by their ethical standards and by training or experience to work in the field of intercountry adoption; and
- c) be subject to supervision by competent authorities of that State as to its composition, operation and financial situation.

Article 12

A body accredited in one Contracting State may act in another Contracting State only if the competent authorities of both States have authorized it to do so.

Article 13

The designation of the Central Authorities and, where appropriate, the extent of their functions, as well as the names and addresses of the accredited bodies shall be communicated by each Contracting State to the Permanent Bureau of the Hague Conference on Private International Law.

CHAPTER IV – PROCEDURAL REQUIREMENTS IN INTERCOUNTRY ADOPTION

Article 14

Persons habitually resident in a Contracting State, who wish to adopt a child habitually resident in another Contracting State, shall apply to the Central Authority in the State of their habitual residence.

Article 15

(1) If the Central Authority of the receiving State is satisfied that the applicants are eligible and suited to adopt, it shall prepare a report including

information about their identity, eligibility and suitability to adopt, background, family and medical history, social environment, reasons for adoption, ability to undertake an intercountry adoption, as well as the characteristics of the children for whom they would be qualified to care.

(2) It shall transmit the report to the Central Authority of the State of origin.

Article 16

(1) If the Central Authority of the State of origin is satisfied that the child is adoptable, it shall:

a) prepare a report including information about his or her identity, adoptability, background, social environment, family history, medical history including that of the child's family, and any special needs of the child;

b) give due consideration to the child's upbringing and to his or her ethnic, religious and cultural background;

c) ensure that consents have been obtained in accordance with Article 4; and

d) determine, on the basis in particular of the reports relating to the child and the prospective adoptive parents, whether the envisaged placement is in the best interests of the child.

(2) It shall transmit to the Central Authority of the receiving State its report on the child, proof that the necessary consents have been obtained and the reasons for its determination on the placement, taking care not to reveal the identity of the mother and the father if, in the State of origin, these identities may not be disclosed.

Article 17

Any decision in the State of origin that a child should be entrusted to prospective adoptive parents may only be made if:

a) the Central Authority of that State has ensured that the prospective adoptive parents agree;

b) the Central Authority of the receiving State has approved such decision, where such approval is required by the law of that State or by the Central Authority of the State of origin;

c) the Central Authorities of both States have agreed that the adoption may proceed; and

d) it has been determined, in accordance with Article 5, that the prospective adoptive parents are eligible and suited to adopt and that the child is or will be authorized to enter and reside permanently in the receiving State.

Article 18

The Central Authorities of both States shall take all necessary steps to obtain permission for the child to leave the State of origin and to enter and reside permanently in the receiving State.

Article 19

(1) The transfer of the child to the receiving State may only be carried out if the requirements of Article 17 have been satisfied.

(2) The Central Authorities of both States shall ensure that this transfer takes place in secure and appropriate circumstances and, if possible, in the company of the adoptive or prospective adoptive parents.

(3) If the transfer of the child does not take place, the reports referred to in Articles 15 and 16 are to be sent back to the authorities who forwarded them.

Article 20

The Central Authorities shall keep each other informed about the adoption process and the measures taken to complete it, as well as about the progress of the placement if a probationary period is required.

Article 21

(1) Where the adoption is to take place after the transfer of the child to the receiving State and it appears to the Central Authority of that State that the continued placement of the child with the prospective adoptive parents is not in the child's best interests, such Central Authority shall take the measures necessary to protect the child, in particular:

a) to cause the child to be withdrawn from the prospective adoptive parents and to arrange temporary care;

b) in consultation with the Central Authority of the State of origin, to arrange without delay a new placement of the child with a view to adoption or, if this is not appropriate, to arrange alternative long-term care; an adoption shall not take place until the Central Authority of the State of origin has been duly informed concerning the new prospective adoptive parents;

c) as a last resort, to arrange the return of the child, if his or her interests so require.

(2) Having regard in particular to the age and degree of maturity of the child, he or she shall be consulted and, where appropriate, his or her consent obtained in relation to measures to be taken under this Article.

Article 22

(1) The functions of a Central Authority under this Chapter may be performed by public authorities or by bodies accredited under Chapter III, to the extent permitted by the law of its State.

(2) Any Contracting State may declare to the depositary of the Convention that the functions of the Central Authority under Articles 15 to 21 may be performed in that State, to the extent permitted by the law and subject to the supervision of the competent authorities of that State, also by bodies or persons who:

a) meet the requirements of integrity, professional competence, experience and accountability of that State; and

b) are qualified by their ethical standards and by training or experience to work in the field of intercountry adoption.

(3) A Contracting State which makes the declaration provided for in paragraph 2 shall keep the Permanent Bureau of the Hague Conference on Private International Law informed of the names and addresses of these bodies and persons.

(4) Any Contracting State may declare to the depositary of the Convention that adoptions of children habitually resident in its territory may only take place if the functions of the Central Authorities are performed in accordance with paragraph 1.

(5) Notwithstanding any declaration made under paragraph 2, the reports provided for in Articles 15 and 16 shall, in every case, be prepared under the responsibility of the Central Authority or other authorities or bodies in accordance with paragraph 1.

CHAPTER V – RECOGNITION AND EFFECTS OF THE ADOPTION

Article 23

(1) An adoption certified by the competent authority of the State of the adoption as having been made in accordance with the Convention shall be recognized by operation of law in the other Contracting States. The certificate shall specify when and by whom the agreements under Article 17, sub-paragraph c), were given.

(2) Each Contracting State shall, at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession, notify the depositary of the Convention of the identity and the functions of the authority or the authorities which, in that State, are competent to make the certification. It shall also notify the depositary of any modification in the designation of these authorities.

Article 24

The recognition of an adoption may be refused in a Contracting State only if the adoption is manifestly contrary to its public policy, taking into account the best interests of the child.

Article 25

Any Contracting State may declare to the depositary of the Convention that it will not be bound under this Convention to recognize adoptions made in accordance with an agreement concluded by application of Article 39, paragraph 2.

Article 26

(1) The recognition of an adoption includes recognition of:

- a) the legal parent-child relationship between the child and his or her adoptive parents;
- b) parental responsibility of the adoptive parents for the child;
- c) the termination of a pre-existing legal relationship between the child and his or her mother and father, if the adoption has this effect in the Contracting State where it was made.

(2) In the case of an adoption having the effect of terminating a pre-existing legal parent-child relationship, the child shall enjoy in the receiving State, and in any other Contracting State where the adoption is recognized, rights equivalent to those resulting from adoptions having this effect in each such State.

(3) The preceding paragraphs shall not prejudice the application of any provision more favourable for the child, in force in the Contracting State which recognizes the adoption.

Article 27

(1) Where an adoption granted in the State of origin does not have the effect of terminating a pre-existing legal parent-child relationship, it may, in the receiving State which recognizes the adoption under the Convention, be converted into an adoption having such an effect:

- a) if the law of the receiving State so permits; and
- b) if the consents referred to in Article 4, sub-paragraphs c and d, have been or are given for the purpose of such an adoption.

(2) Article 23 applies to the decision converting the adoption.

CHAPTER VI – GENERAL PROVISIONS

Article 28

The Convention does not affect any law of a State of origin which requires that the adoption of a child habitually resident within that State take place in that State or which prohibits the child's placement in, or transfer to, the receiving State prior to adoption.

Article 29

There shall be no contact between the prospective adoptive parents and the child's parents or any other person who has care of the child until the requirements of Article 4, sub-paragraphs a) to c), and Article 5, sub-paragraph a), have been met, unless the adoption takes place within a family or unless the contact is in compliance with the conditions established by the competent authority of the State of origin.

Article 30

(1) The competent authorities of a Contracting State shall ensure that information held by them concerning the child's origin, in particular information concerning the identity of his or her parents, as well as the medical history, is preserved.

(2) They shall ensure that the child or his or her representative has access to such information, under appropriate guidance, in so far as is permitted by the law of that State.

Article 31

Without prejudice to Article 30, personal data gathered or transmitted under the Convention, especially data referred to in Articles 15 and 16, shall be used only for the purposes for which they were gathered or transmitted.

Article 32

(1) No one shall derive improper financial or other gain from an activity related to an intercountry adoption.

(2) Only costs and expenses, including reasonable professional fees of persons involved in the adoption, may be charged or paid.

(3) The directors, administrators and employees of bodies involved in an adoption shall not receive remuneration which is unreasonably high in relation to services rendered.

Article 33

A competent authority which finds that any provision of the Convention has not been respected or that there is a serious risk that it may not be respected, shall immediately inform the Central Authority of its State. This Central Authority shall be responsible for ensuring that appropriate measures are taken.

Article 34

If the competent authority of the State of destination of a document so requests, a translation certified as being in conformity with the original must be furnished. Unless otherwise provided, the costs of such translation are to be borne by the prospective adoptive parents.

Article 35

The competent authorities of the Contracting States shall act expeditiously in the process of adoption.

Article 36

In relation to a State which has two or more systems of law with regard to adoption applicable in different territorial units:

- a) any reference to habitual residence in that State shall be construed as referring to habitual residence in a territorial unit of that State;
- b) any reference to the law of that State shall be construed as referring to the law in force in the relevant territorial unit;
- c) any reference to the competent authorities or to the public authorities of that State shall be construed as referring to those authorized to act in the relevant territorial unit;
- d) any reference to the accredited bodies of that State shall be construed as referring to bodies accredited in the relevant territorial unit.

Article 37

In relation to a State which with regard to adoption has two or more systems of law applicable to different categories of persons, any reference to the law of that State shall be construed as referring to the legal system specified by the law of that State.

Article 38

A State within which different territorial units have their own rules of law in respect of adoption shall not be bound to apply the Convention where a State with a unified system of law would not be bound to do so.

Article 39

(1) The Convention does not affect any international instrument to which Contracting States are Parties and which contains provisions on matters governed by the Convention, unless a contrary declaration is made by the States Parties to such instrument.

(2) Any Contracting State may enter into agreements with one or more other Contracting States, with a view to improving the application of the Convention in their mutual relations. These agreements may derogate only from the provisions of Articles 14 to 16 and 18 to 21. The States which have concluded such an agreement shall transmit a copy to the depositary of the Convention.

Article 40

No reservation to the Convention shall be permitted.

Article 41

The Convention shall apply in every case where an application pursuant to Article 14 has been received after the Convention has entered into force in the receiving State and the State of origin.

Article 42

The Secretary General of the Hague Conference on Private International Law shall at regular intervals convene a Special Commission in order to review the practical operation of the Convention.

CHAPTER VII – FINAL CLAUSES

Article 43

(1) The Convention shall be open for signature by the States which were Members of the Hague Conference on Private International Law at the time of its Seventeenth Session and by the other States which participated in that Session.

(2) It shall be ratified, accepted or approved and the instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands, depositary of the Convention.

Article 44

(1) Any other State may accede to the Convention after it has entered into force in accordance with Article 46, paragraph 1.

(2) The instrument of accession shall be deposited with the depositary.

(3) Such accession shall have effect only as regards the relations between the acceding State and those Contracting States which have not raised an objection to its accession in the six months after the receipt of the notification referred to in sub-paragraph *b*) of Article 48. Such an objection may also be raised by States at the time when they ratify, accept or approve the Convention after an accession. Any such objection shall be notified to the depositary.

Article 45

(1) If a State has two or more territorial units in which different systems of law are applicable in relation to matters dealt with in the Convention, it may at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession declare that this Convention shall extend to all its territorial units or only to one or more of them and may modify this declaration by submitting another declaration at any time.

(2) Any such declaration shall be notified to the depositary and shall state expressly the territorial units to which the Convention applies.

(3) If a State makes no declaration under this Article, the Convention is to extend to all territorial units of that State.

Article 46

(1) The Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of three months after the deposit of the third instrument of ratification, acceptance or approval referred to in Article 43.

(2) Thereafter the Convention shall enter into force:

a) for each State ratifying, accepting or approving it subsequently, or acceding to it, on the first day of the month following the expiration of three months after the deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession;

b) for a territorial unit to which the Convention has been extended in conformity with Article 45, on the first day of the month following the expiration of three months after the notification referred to in that Article.

Article 47

(1) A State Party to the Convention may denounce it by a notification in writing addressed to the depositary.

(2) The denunciation takes effect on the first day of the month following the expiration of twelve months after the notification is received by the depositary. Where a longer period for the denunciation to take effect is specified in the notification, the denunciation takes effect upon the expiration of such longer period after the notification is received by the depositary.

Article 48

The depositary shall notify the States Members of the Hague Conference on Private International Law, the other States which participated in the Seventeenth Session and the States which have acceded in accordance with Article 44, of the following:

a) the signatures, ratifications, acceptances and approvals referred to in Article 43;

b) the accessions and objections raised to accessions referred to in Article 44;

c) the date on which the Convention enters into force in accordance with Article 46;

d) the declarations and designations referred to in Articles 22, 23, 25 and 45;

e) the agreements referred to in Article 39;

f) the denunciations referred to in Article 47.

In witness whereof the undersigned, being duly authorized thereto, have signed this Convention.

Done at The Hague, on the 29th day of May 1993, in the English and French languages, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Government of the Kingdom of the Netherlands, and of which a certified copy shall be sent, through diplomatic channels, to each of the States Members of the Hague Conference on Private International Law at the date of its Seventeenth Session and to each of the other States which participated in that Session.

KONVENCIJA O ZAŠTITI DECE I SARADNJI U OBLASTI MEĐUNARODNOG USVOJENJA

Zaključena 29. maja 1993. godine.
Stupila na snagu 1. maja 1995. godine.

Države potpisnice ove konvencije,

Prihvatajući da je za potpun i harmoničan razvoj ličnosti deteta neophodno da ono odrasta u porodičnoj sredini, u atmosferi sreće, ljubavi i razumevanja,

Podsećajući da svaka država mora na prvom mestu da preduzme odgovarajuće mere kako bi omogućila da dete ostane zbrinuto u svojoj porodici porekla,

Prihvatajući da međunarodno usvojenje može pružiti prednosti stalnog doma detetu za koje se ne može pronaći odgovarajuća porodica u državi njegovog porekla,

Uverene u neophodnost preduzimanja mera kojima se garantuje da će međunarodna usvojenja biti zasnivana u skladu s najboljim interesom deteta i uz poštovanje njegovih osnovnih prava, kao i radi sprečavanja otmice, prodaje ili trgovine decom,

U želji da s tim ciljem uspostave zajedničke odredbe koje vode računa o principima priznatim međunarodnim ugovorima, posebno Konvencijom Ujedinjenih nacija o pravima deteta od 20. novembra 1989. godine i Deklaracijom Ujedinjenih nacija o socijalnim i pravnim načelima zaštite i dobrobiti dece, s posebnim osvrtom na smeštaj u hraniteljske porodice i usvojenje na unutrašnjem i međunarodnom planu (Rezolucija Generalne skupštine 41/85 od 3. decembra 1986. godine),

Saglasile su se o sledećim odredbama:

POGLAVLJE I – POLJE PRIMENE KONVENCIJE

Član 1.

Ova konvencija ima za cilj:

a) uspostavljanje garancija radi zasnivanja međunarodnih usvojenja u najboljem interesu deteta i poštovanja osnovnih prava koja su mu priznata međunarodnim pravom;

b) ustanovljavanje sistema saradnje između država ugovornica radi obezbeđenja poštovanja tih garancija i sprečavanja otmice, prodaje ili trgovine decom;

v) obezbeđenje priznanja usvojenja zasnovanih u državama ugovornicama, u skladu sa Konvencijom.

Član 2.

(1) Konvencija se primenjuje ako se dete sa uobičajenim boravištem u jednoj državi ugovornici (državi porekla) preseljava ili treba da bude preseljeno ili je bilo preseljeno u drugu državu ugovornicu (državu prijema) bilo posle njegovog usvojenja u državi porekla od strane supružnika ili lica sa uobičajenim boravištem u državi prijema, bilo s ciljem zasnivanja takvog usvojenja u državi prijema ili u državi porekla.

(2) Konvencija se odnosi samo na usvojenja kojima se zasniva trajan odnos roditelja i deteta.

Član 3.

Konvencija prestaje da se primenjuje ako saglasnosti iz člana 17. tačka v) nisu date pre nego što je dete napunilo osamnaest godina.

POGLAVLJE II – USLOVI ZA ZASNIVANJE MEĐUNARODNOG USVOJENJA

Član 4.

Usvojenja na koje se odnosi ova konvencija mogu se zasnovati samo ako su nadležni organi države porekla:

a) utvrdili da je dete podobno za usvojenje;

b) utvrdili da je međunarodno usvojenje u najboljem interesu deteta, nakon valjanog ispitivanja mogućnosti za zbrinjavanje deteta u državi njegovog porekla;

v) obezbedili:

(1) da su licima, institucijama i organima čija je saglasnost potrebna za usvojenje, već dati neophodni saveti i da su valjano obavešteni o posledicama njihove saglasnosti, posebno u pogledu toga da li usvojenjem prestaju prava i dužnosti između deteta i porodice porekla,

(2) da su ta lica, institucije i organi dali svoju saglasnost slobodno, u zakonom predviđenoj formi i da je ona data ili zabeležena u pisanoj formi,

(3) da saglasnosti nisu bile dobijene plaćanjem ili nadoknadom bilo koje vrste i da nisu povučene,

(4) da je saglasnost majke, ukoliko je potrebna, data tek nakon rođenja deteta;

d) da su se, nakon što su u obzir uzeli uzrast i stepen zrelosti deteta, uverili:

(1) da je dete savetovano i da je valjano obavešteno o posledicama usvojenja i njegove saglasnosti za usvojenje, ukoliko je potrebna,

(2) da su želje i mišljenja deteta uzeti u obzir,

(3) da je saglasnost deteta za usvojenje, ukoliko je potrebna, data slobodno, u zakonom predviđenoj formi i da je njegova saglasnost data ili zabeležena u pisanoj formi,

(4) da ta saglasnost nije bila dobijena plaćanjem ili naknadom bilo koje vrste.

Član 5.

Usvojenje na koje se odnosi ova konvencija može se zasnovati samo ako su nadležni organi države prijema:

a) utvrdili da su potencijalni usvojitelji podobni da usvoje;

b) ustanovili da su potencijalni usvojitelji dobili neophodne savete;

v) utvrdili da je detetu odobren ili da će mu biti odobren ulazak i stalan boravak u toj državi.

POGLAVLJE III – CENTRALNI ORGANI I AKREDITOVANA TELA

Član 6.

(1) Svaka država ugovornica određuje centralni organ za izvršavanje obaveza koje su predviđene ovom konvencijom.

(2) Savezna država, država u kojoj važi više pravnih sistema ili država koja se sastoji iz autonomnih teritorijalnih jedinica može odrediti više od jednog centralnog organa i precizirati teritorijalni ili personalni obim njihovih ovlašćenja. Država koja je iskoristila ovu mogućnost, određuje centralni organ kome se upućuju svi podnesci s ciljem njihovog dostavljanja odgovarajućem centralnom organu u državi.

Član 7.

(1) S ciljem zaštite dece i postizanja drugih ciljeva ove konvencije, centralni organi treba međusobno da sarađuju i unapređuju saradnju nadležnih organa svojih država.

(2) Oni neposredno preduzimaju sve odgovarajuće mere za:

- a) davanje obaveštenja o zakonodavstvu svojih država u materiji usvojenja i drugim opštim informacijama, kao što su statistički podaci i standardizovani obrasci;
- b) međusobno obaveštavanje o primeni Konvencije i otklanjanje prepreka za njenu primenu, u meri u kojoj je to moguće.

Član 8.

Centralni organi preduzimaju, bilo neposredno bilo uz pomoć javnih organa, sve odgovarajuće mere za sprečavanje sticanja nedozvoljne materijalne koristi u vezi sa usvojenjem i svake prakse suprotne ciljevima Konvencije.

Član 9.

Centralni organi preduzimaju, bilo neposredno bilo uz pomoć javnih organa ili tela valjano akreditovanih u svojoj državi, sve odgovarajuće mere, posebno radi:

- a) prikupljanja, čuvanja i razmenjivanja informacija o situaciji u kojoj se nalaze dete i potencijalni usvojitelji, u meri u kojoj je to neophodno za zasnivanje usvojenja;
- b) olakšavanja, praćenja i pokretanja postupka za zasnivanje usvojenja;
- v) unapređenja razvoja savetovališta i postadoptivnih službi u svojim državama;
- g) razmenjivanja opštih izveštaja o oceni iskustava u pogledu međunarodnog usvojenja;
- d) odgovaranja na obrazložene zahteve drugih centralnih organa ili javnih organa za dostavljanje informacija o konkretnoj situaciji u pogledu usvojenja, u meri u kojoj to dozvoljavaju zakoni njihove države.

Član 10.

Akreditaciju mogu da dobiju i zadrže samo tela koja se pokažu sposobnim da valjano izvršavaju zadatke koji bi im mogli biti povereni.

Član 11.

Akreditovano telo treba da:

- a) ostvaruje samo neprofitne ciljeve pod uslovima i u granicama koje su utvrdili nadležni organi države akreditacije;
- b) bude rukovođeno od strane lica koja za to kvalifikuje njihov moralni integritet i njihova stručna osposobljenost ili iskustvo za rad u materiji međunarodnog usvojenja, kao i da zapošljava takva lica;

v) bude nadzirano od strane nadležnih organa te države u pogledu svog sastava, rada i finansijske situacije.

Član 12.

Telo akreditovano u jednoj državi ugovornici može da postupa u drugoj državi ugovornici samo ako su ga za to ovlastili nadležni organi obe države.

Član 13.

Svaka država ugovornica obaveštava Stalni biro Haške konferencije za međunarodno privatno pravo o određivanju centralnih organa i, ako je to potrebno, o obimu njihovih funkcija, kao i o nazivu i adresi akreditovanih tela.

POGLAVLJE IV – PROCEDURALNI ZAHTEVI MEĐUNARODNOG USVOJENJA

Član 14.

Lica sa uobičajenim boravištem u jednoj državi ugovornici, koja žele da usvoje dete sa uobičajenim boravištem u drugoj državi ugovornici treba da se obrate centralnom organu države svog uobičajenog boravišta.

Član 15.

(1) Ako centralni organ države prijema smatra da su podnosioci zahteva podobni da usvoje, sastavlja izveštaj koji sadrži podatke o njihovom identitetu, njihovoj podobnosti, ličnom, porodičnom i zdravstvenom stanju, društvenoj sredini, motivima kojima su se rukovodili, sposobnosti da zasnuju međunarodno usvojenje, kao i o osobinama dece o kojoj bi oni bili podobni da se staraju.

(2) Taj organ dostavlja izveštaj centralnom organu države porekla.

Član 16.

(1) Ako smatra da je dete podobno za usvojenje, centralni organ države porekla:

a) sastavlja izveštaj koji sadrži podatke o njegovom identitetu, njegovoj podobnosti za usvojenje, društvenoj sredini, ličnim i porodičnim prilikama, zdravstvenom stanju deteta i njegove porodice, kao i o njegovim posebnim potrebama;

b) sa dužnom pažnjom vodi računa o uslovima obrazovanja deteta, kao i o njegovom etničkom, verskom i kulturološkom poreklu;

v) utvrđuje da su dobijene saglasnosti predviđene članom 4;

g) ocenjuje, posebno na osnovu izveštaja o detetu i potencijalnim usvojiteljima, da li je planirani smeštaj u najboljem interesu deteta.

(2) Centralni organ države porekla dostavlja centralnom organu države prijema svoj izveštaj o detetu, dokaz o potrebnim saglasnostima i razlozima određivanja smeštaja, vodeći računa da ne otkrije identitet majke i oca, ukoliko u državi porekla njihovi identiteti ne smeju biti otkriveni.

Član 17.

U državi porekla, svaka odluka da se dete poveri potencijalnim usvojiteljima može biti doneta samo:

a) ako je centralni organ te države uveren da postoji sporazum budućih usvojitelja;

b) ako je centralni organ države prijema odobrio takvu odluku, a to odobrenje je potrebno prema pravu te države ili ga zahteva centralni organ države porekla;

v) ako su centralni organi obe države saglasni da se može pokrenuti postupak zasnivanja usvojenja;

g) ako je u skladu sa članom 5. utvrđeno da su potencijalni usvojitelji podobni da usvoje i da je dete dobilo ili će dobiti dozvolu za ulazak i stalni boravak u državi prijema.

Član 18.

Centralni organi obeju država preduzimaju sve potrebne mere da bi dete dobilo dozvolu napuštanja države porekla, kao i ulaska i stalnog boravka u državi prijema.

Član 19.

(1) Preseljenje deteta u državu prijema moguće je izvršiti samo ako su ispunjeni uslovi predviđeni članom 17.

(2) Centralni organi obeju država obezbeđuju da se to preseljenje izvrši potpuno bezbedno i pod odgovarajućim uslovima i, ako je moguće, u pratnji usvojitelja ili potencijalnih usvojitelja.

(3) Ako ne dođe do preseljenja deteta, izveštaji predviđeni čl. 15. i 16. vraćaju se organima koji su ih dostavili.

Član 20.

Centralni organi se međusobno obaveštavaju o postupku usvojenja i merama preduzetim za njegovo okončanje, kao i o odvijanju postupka uzajamnog prilagođavanja ukoliko je on bio potreban.

Član 21.

(1) Ukoliko usvojenje treba da se zasnuje nakon preseljenja deteta u državu prijema i ako centralni organ te države smatra da ostanak deteta kod potencijalnih usvojitelja nije više u njegovom najboljem interesu, taj organ preduzima neophodne mere za zaštitu deteta, a posebno:

a) oduzimanje deteta od potencijalnih usvojitelja i organizovanje privremenog staranja o njemu;

b) hitno organizovanje novog smeštaja deteta s ciljem njegovog usvojenja u dogovoru sa centralnim organom države porekla, ili, ako to nije moguće, organizovanje dugoročnog alternativnog smeštaja; usvojenje može biti zasnovano samo ako je centralni organ države porekla propisno obavešten o novim potencijalnim usvojiteljima;

v) organizovanje povratka deteta, kao poslednje mere, ako je to u njegovom interesu.

(2) Imajući u vidu naročito uzrast i stepen zrelosti deteta ono će biti konsultovano, a ukoliko je potrebno, biće pribavljena njegova saglasnost o merama koje treba preduzeti u skladu sa ovim članom.

Član 22.

(1) Funkcije poverene centralnom organu ovim poglavljem mogu obavljati javni organi ili tela akreditovana u skladu sa trećim poglavljem u obimu predviđenom pravom njihove države.

(2) Država ugovornica može dati izjavu depozitaru Konvencije da u njoj funkcije poverene centralnom organu čl. 15 – 21. mogu obavljati, u obimu koji predviđa pravo te države i pod kontrolom njenih nadležnih organa, takođe i tela ili lica koja:

a) ispunjavaju uslove predviđene pravom te države u pogledu moralnog integriteta, stručnosti, iskustva i odgovornosti;

b) su prema svojim moralnim kvalitetima, obrazovanjem ili iskustvom kvalifikovana za rad u materiji međunarodnog usvojenja.

(3) Država ugovornica koja daje izjavu predviđenu stavom 2. ovog člana redovno obaveštava Stalni biro Haške konferencije za međunarodno privatno pravo o nazivima, odnosno imenima i adresama tih tela i lica.

(4) Država ugovornica može dati izjavu depozitaru Konvencije da usvojenja dece koja imaju uobičajeno boravište na njenoj teritoriji mogu biti zasnovana samo ako su funkcije poverene centralnim organima vršene u skladu sa stavom 1.

(5) U svakom slučaju, za sastavljanje izveštaja predviđenih čl. 15. i 16. odgovorni su centralni organ, drugi organi ili tela u skladu sa stavom 1. ovog člana, bez obzira na bilo koju izjavu datu u skladu sa stavom 2. ovog člana.

POGLAVLJE V – PRIZNANJE I DEJSTVA USVOJENJA

Član 23.

(1) Usvojenje potvrđeno u skladu sa Konvencijom od strane nadležnih organa države ugovornice u kojoj je zasnovano, priznaje se neposredno na osnovu zakona u drugim državama ugovornicama. U potvrdi se navode datum i lica od kojih su pribavljene saglasnosti predviđene članom 17. tačka v).

(2) Prilikom potpisivanja, ratifikacije, prihvatanja, odobrenja ili pristupanja svaka država ugovornica obaveštava depozitara Konvencije o nazivu i funkcijama organa, jednog ili više njih, koji su u toj državi nadležni za izdavanje potvrde. Takođe, ona ga obaveštava i o svakoj promeni u pogledu određivanja tih organa.

Član 24.

Priznanje usvojenja u drugoj državi ugovornici može se odbiti samo ako je usvojenje očigledno suprotno njenom javnom poretku, uzimajući u obzir najbolji interes deteta.

Član 25.

Svaka država ugovornica može dati izjavu depozitaru da je Konvencija neće obavezivati u pogledu priznanja usvojenja zasnovanih na osnovu sporazuma zaključenih primenom člana 39. stava 2.

Član 26.

(1) Priznanje usvojenja obuhvata i priznanje:

a) roditeljskog odnosa između deteta i njegovih usvojitelja;

b) roditeljskog prava usvojitelja prema detetu;

v) prestanka prethodnih prava i dužnosti zasnovanih na roditeljskom odnosu između deteta i njegove majke i oca, ukoliko usvojenje proizvodi takvo dejstvo u državi ugovornici u kojoj je zasnovano.

(2) U slučaju da usvojenje ima za dejstvo prestanak prethodnog roditeljskog odnosa, dete uživa u državi prijema i u svakoj državi ugovornici u kojoj je usvojenje priznato, prava jednaka onima koja proizlaze iz usvojenja koja imaju isto dejstvo u svakoj od tih država.

(3) Prethodni stavovi ne utiču na primenu bilo koje odredbe povoljnije za dete na snazi u državi ugovornici koja priznaje usvojenje.

Član 27.

(1) Ukoliko usvojenje zasnovano u državi porekla nema za dejstvo prekid prethodnog roditeljskog odnosa, ono može biti u državi prijema koja priznaje usvojenje u skladu sa Konvencijom, pretvoreno u usvojenje sa takvim dejstvom:

- a) ako pravo države prijema to dozvoljava;
- b) ako su saglasnosti predviđeni članom 4. stav 1. tač. v) i g) date ili se daju s ciljem takvog usvojenja;

(2) Član 23. se primenjuje na odluku o konverziji usvojenja.

POGLAVLJE VI – OPŠTE ODREDBE

Član 28.

Konvencija ne utiče na propise države porekla prema kojima usvojenje deteta sa uobičajenim boravištem u toj državi mora biti zasnovano u njoj ili na propise koji ne dozvoljavaju smeštaj ili preseljenje deteta u državu prijema pre njegovog usvojenja.

Član 29.

Nikakav kontakt između potencijalnih usvojitelja i roditelja deteta ili bilo kog drugog lica koje ima pravo staranja nad detetom ne sme se ostvariti sve dok ne budu ispunjeni uslovi iz člana 4. tač. a) – v) i člana 5. tačka a), osim ukoliko se usvojenje zasniva između članova iste porodice ili ukoliko su ispunjeni uslovi koje je odredio nadležni organ države porekla.

Član 30.

(1) Nadležni organi države ugovornice čuvaju pribavljene podatke o poreklu deteta, posebno one o identitetu njegovih roditelja, kao i o zdravstvenom stanju.

(2) Oni omogućavaju pristup tim podacima detetu ili njegovom zastupniku i daju odgovarajuće savete, u meri u kojoj je to dopušteno pravom njihove države.

Član 31.

Bez uticaja na član 30. lični podaci pribavljeni ili dostavljeni u skladu sa Konvencijom, posebno oni predviđeni čl. 15. i 16. mogu se koristiti samo iz razloga zbog kojih su prikupljeni ili dostavljeni.

Član 32.

(1) Niko ne može sticati neodgovarajuću materijalnu ili drugu korist od aktivnosti preduzetih s tim ciljem zasnivanja međunarodnog usvojenja.

(2) Mogu se zahtevati i isplaćivati samo troškovi, uključujući i razumne naknade licima uključenim u usvojenje.

(3) Direktori, administratori ili zaposleni u telima koji su učestvovali u usvojenju ne smeju primiti naknadu koja nije srazmerna pruženim uslugama.

Član 33.

Svaki nadležni organ koji ustanovi da neka od odredaba Konvencije nije bila primenjena ili da postoji ozbiljan rizik da neće biti primenjena, hitno obaveštava o tome centralni organ svoje države. Taj centralni organ odgovoran je za preduzimanje svih odgovarajućih mera.

Član 34.

Ako nadležni organ države prijema dokumenta to zahteva, mora se dostaviti overen prevod. Osim ako nije drugačije predviđeno, troškovi prevoda padaju na teret potencijalnih usvojitelja.

Član 35.

U postupcima usvojenja, nadležni organi država ugovornica postupaju hitno.

Član 36.

U pogledu države koja u materiji usvojenja ima dva ili više pravnih sistema koji važe u različitim teritorijalnim jedinicama:

a) svako upućivanje na uobičajeno boravište u toj državi ukazuje na uobičajeno boravište u teritorijalnoj jedinici te države;

b) svako upućivanje na pravo te države ukazuje na pravo koje je na snazi u određenoj teritorijalnoj jedinici;

v) svako upućivanje na nadležne organe ili javne organe te države ukazuje na organe ovlašćene da postupaju u određenoj teritorijalnoj jedinici;

g) svako upućivanje na akreditovana tela te države ukazuje na tela koja su akreditovana u određenoj teritorijalnoj jedinici.

Član 37.

U pogledu države koja u materiji usvojenja primenjuje dva ili više pravnih sistema na različite kategorije lica, svako upućivanje na pravo te države ukazuje na na pravni sistem određen pravom te države.

Član 38.

Država u kojoj različite teritorijalne jedinice imaju sopstvene propise u pogledu usvojenja nije obavezna da primenjuju Konvenciju ukoliko ni država sa jedinstvenim pravnim sistemom ne bi bila obavezna da je primenjuje.

Član 39.

(1) Konvencija ne utiče na primenu međunarodnih ugovora čije su članice države ugovornice i koji sadrže odredbe o materiji regulisanoj ovom konvencijom, osim ako države vezane takvim ugovorima daju suprotnu izjavu.

(2) Svaka država ugovornica može zaključiti sporazum sa jednom ili više drugih država ugovornica s ciljem unapređenja primene Konvencije u svojim međusobnim odnosima. Ti sporazumi mogu isključiti primenu samo odredaba čl. 14 –

16. i čl. 18 – 21. Države koji su zaključili takav sporazum, dostavljaju kopiju depozitaru Konvencije.

Član 40.

Nije dopuštena nijedna rezerva na ovu konvenciju.

Član 41.

Konvencija se primenjuje uvek kada je zahtev predviđen članom 14. primljen nakon stupanja na snagu Konvencije u državi prijema i državi porekla.

Član 42.

Generalni sekretar Haške konferencije za međunarodno privatno pravo povremeno saziva Specijalnu komisiju radi ispitivanja praktične primene Konvencije.

POGLAVLJE VII – ZAVRŠNE ODREDBE

Član 43.

(1) Konvencija je otvorena za potpisivanje državama koje su bile članice Haške konferencije za međunarodno privatno pravo u vreme sedamnaestog zasedanja i drugim državama koje su učestvovala na tom zasedanju.

(2) Ona se ratifikuje, prihvata ili odobrava i instrumenti o ratifikaciji, prihvatanju ili odobravanju deponuju se u Ministarstvu spoljnih poslova Kraljevine Holandije, depozitaru Konvencije.

Član 44.

(1) Svaka druga država može pristupiti Konvenciji nakon njenog stupanja na snagu, u skladu sa članom 46. stav 1.

(2) Instrument o pristupanju deponuje se kod depozitara.

(3) Pristupanje ima dejstvo samo u odnosima između države koja pristupa i država ugovornica koje nisu istakle prigovor u pogledu njenog pristupanja u roku od šest meseci nakon prijema obaveštenja predviđenog članom 48. tačka b). Takav prigovor može istaći i svaka država u trenutku ratifikacije, prihvatanja ili odobravanja Konvencije nakon pristupanja. Ti prigovori dostavljaju se depozitaru.

Član 45.

(1) Država sastavljena od dve ili više teritorijalnih jedinica u kojima se primenjuju različiti pravni sistemi u materiji regulisanoj ovom konvencijom može, u trenutku potpisivanja, ratifikacije, prihvatanja, odobrenja ili pristupanja, izjaviti da se ova konvencija primenjuje na sve teritorijalne jedinice ili samo na jednu ili više njih i može da izmeni tu izjavu podnošenjem druge izjave u bilo kom trenutku.

(2) Te izjave se dostavljaju depozitaru i u njima se izričito navode teritorijalne jedinice na koje se Konvencija primenjuje.

(3) Ako država ne dâ izjavu predviđenu ovim članom, Konvencija se primenjuje na celokupnu teritoriju te države.

Član 46.

(1) Konvencija stupa na snagu prvog dana meseca koji sledi nakon isteka perioda od tri meseca posle deponovanja trećeg instrumenta o ratifikaciji, prihvatanju ili odobrenju, predviđenih članom 43.

(2) Nakon toga, Konvencija stupa na snagu:

a) za svaku državu koja je ratifikuje, prihvati, naknadno odobri, ili joj pristupi, prvog dana meseca koji sledi nakon isteka perioda od tri meseca posle deponovanja njenog instrumenata o ratifikaciji, prihvatanju, odobrenju ili pristupanju;

b) za teritorijalne jedinice na koje je, u skladu sa članom 45. proširena primena Konvencije, prvog dana meseca koji sledi nakon isteka perioda od tri meseca posle obaveštenja predviđenog ovim članom.

Član 47.

(1) Svaka država ugovornica može otkazati Konvenciju pismenim saopštenjem depozitaru.

(2) Otkazivanje proizvodi dejstvo prvog dana meseca nakon isteka dvanaest meseci od dana prijema saopštenja od strane depozitara. Kada je u saopštenju preciziran duži period, otkazivanje će proizvesti dejstvo po isteku tog dužeg perioda, računajući od dana kada je depozitar primio obaveštenje.

Član 48.

Depozitar obaveštava države članice Haške konferencije za međunarodno privatno pravo, druge države koje su učestvovala na sedamnaestom zasedanju i države koje su pristupile u skladu sa odredbama člana 44. o:

- a) potpisivanju, ratifikaciji, prihvatanju i odobrenju predviđenim članom 43;
- b) pristupanjima i prigovorima protiv pristupanja predviđenim članom 44;
- c) datumu stupanja na snagu Konvencije u skladu sa članom 46;
- d) izjavama i određivanjima navedenim u čl. 22, 23, 25. i 45;
- e) sporazumima navedenim u članu 39;
- f) otkazivanjima predviđenim članom 47.

Kao potvrdu, dole navedeni, kao propisno ovlašćeni, potpisali su ovu konvenciju.

Sačinjeno na francuskom i engleskom jeziku, pri čemu su oba teksta podjednako verodostojna, u Hagu, 29. maja 1993, u jednom primerku koji će biti deponovan u arhivama Vlade Kraljevine Holandije i čija će overena kopija biti dostavljena diplomatskim putem svakoj državi koja je bila članica Haške konferencije za međunarodno privatno pravo u vreme održavanja njenog sedamnaestog zasedanja, kao i svakoj drugoj državi koja je učestvovala na ovom zasedanju.

Član 3.

Prilikom deponovanja ratifikacionog instrumenta, u skladu sa članom 23. stav 2. Konvencije, Republika Srbija će depozitara Ministarstvo spoljnih poslova Kraljevine Holandije, obavestiti da je za izdavanje potvrda o usklađenosti međunarodnih usvojenja zasnovanih u Republici Srbiji sa Konvencijom nadležno ministarstvo nadležno za porodičnu zaštitu.

Član 4.

O izvršavanju odredaba ovog zakona stara se ministarstvo nadležno za porodičnu zaštitu.

Član 5.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije – Međunarodni ugovori”.

O B R A Z L O Ž E N J E

I. Ustavni osnov

Ustavni osnov za donošenje ovog zakona sadržan je u odredbi člana 99. stav 1. tačka 4. Ustava Republike Srbije („Službeni glasnik RS”, broj 98/06), prema kojoj Narodna skupština Republike Srbije potvrđuje međunarodne ugovore kada je zakonom predviđena obaveza njihovog potvrđivanja.

II. Razlozi za potvrđivanje Konvencije

Međunarodno usvojenje je relativno skoriji fenomen. Nakon Drugog svetskog rata je počelo da se razvija kao pravna institucija ali je od sedamdesetih godina prošlog veka broj ovakvih usvojenja dramatično porastao. Početkom osamdesetih, postalo je očigledno da međunarodno usvojenje prati niz složenih pravnih i ljudskih problema i da nedostatak domaćih i međunarodnih pravnih instrumenata ukazuje na potrebu za multilateralnim pristupom. Iz tih razloga je 29. maja 1993. pod okriljem Haške konferencije međunarodnog privatnog prava usvojena Konvencija o zaštiti dece i saradnji u oblasti međunarodnog usvojenja (u daljem tekstu: Konvencija).

Konvencija dodaje poseban značaj odredbama člana 21. Konvencije o pravima deteta iz 1989. godine, precizirajući široku formulaciju iz Konvencije o pravima deteta u odnosu na mere zaštite i pravila postupka. Iako Konvencija uspostavlja minimum standarda, njen cilj nije da predstavlja jedino moguće pravo o usvojenju. Države porekla i države prijema, uz neprikosnovenu obavezu da poštuju prava deteta uvažavaju principe najboljih interesa deteta, imaju svoje kulturne osobenosti, što se ispoljava i u porodičnom životu i relevantnom domaćem pravu.

Konvencija prepoznaje i priznaje prevashodni značaj odrastanja deteta u porodičnoj sredini kao uslov za njegov srećan i zdrav razvoj. Uvođenjem jasnih procedura i zabranom sticanja finansijske dobiti, Konvencijom se obezbeđuje veća sigurnost, predvidljivost i transparentnost za sve učesnike u procesu usvojenja, uključujući i potencijalne usvojitelje. Takođe, Konvencijom se uspostavlja sistem saradnje između organa u državama porekla i države prijema, kojim se obezbeđuju uslovi za primenu standarda najboljih interesa deteta i svođenja na najmanju moguću meru rizika od zloupotreba u procesu međunarodnog usvojenja.

1) Usklađenost odredaba Konvencije sa Ustavom Republike Srbije

Ustav Republike Srbije garantuje deci „pravo na uživanje ljudskih prava primereno svom uzrastu i duševnoj zrelosti”. Takođe, Ustav u članu 64. propisuje da se prava deteta uređuju zakonom i garantuje detetu niz pojedinačnih prava kao što su pravo na lično ime, upis u matičnu knjigu rođenih, pravo da sazna svoje poreklo, pravo da očuva svoj identitet, zaštitu od psihičkog, fizičkog, ekonomskog i svakog drugog iskorišćavanja ili zloupotrebljavanja, jednakost prava deteta rođenog u braku i van braka. Članom 64. stav 5. Ustava Republike Srbije utvrđeno je da se prava deteta i njihova zaštita uređuju zakonom. Član 65. Ustava propisuje i posebnu zaštitu porodice, majke, samohranog roditelja, i u tom smislu garantuje se posebna zaštita dece o kojoj se ne staraju roditelji i dece koja su ometena u psihičkom i fizičkom razvoju, kao i zaštita dece od dečjeg rada, tj. zabrana rada deci ispod 15 godina starosti i zabrana rada na poslovima koji su štetni za moral dece ili njihovo zdravlje, deci ispod 18 godina.

Konvencija o međunarodnom usvojenju nije u suprotnosti sa navedenim odredbama Ustava Republike Srbije. Naprotiv, garancija posebne zaštite dece bez roditeljskog staranja upućuje na pojačane pravne i faktičke mere koje omogućavaju saradnju sa drugim državama radi rešavanja ovog problema, koje će biti lakše formulisane i sprovedene nakon ratifikacije Konvencije.

2) Efikasija zaštita dece bez roditeljskog staranja

Zbrinjavanje dece bez roditeljskog staranja u Republici Srbiji se postiže smeštajem u drugu porodicu – srodničku ili hraniteljsku, usvojenjem i smeštajem u ustanovu socijalne zaštite. U Republici Srbiji je, prema podacima ministarstva nadležnog za porodičnu zaštitu, u hraniteljskim porodicama ili institucijama smešteno oko 4.000 dece. Smeštaj deteta u ustanovu socijalne zaštite je krajnja mera zbrinjavanja, ali alternativni vidovi zbrinjavanja dece, koji bi odgovorili na sve njihove potrebe, još uvek nisu dovoljno razvijeni u Republici Srbiji. Poslednjih godina vođeno je niz kampanja za povećanje broja hraniteljskih porodica i za poboljšanje njihove strukture. Međutim, na osnovu najnovijih podataka ministarstva nadležnog za porodičnu zaštitu, još uvek nema dovoljno hraniteljskih porodica, motivisanih i spremnih da odgovore na sve potrebe dece.

Republika Srbija je, još uvek, zemlja iz koje se deca usvajaju, a ne zemlja čiji državljani pokazuju interesovanje da usvoje decu iz drugih država. Međunarodno usvojenje nije često u Republici Srbiji. Prema podacima ministarstva nadležnog za porodičnu zaštitu, sadržanim u Jedinstvenom ličnom registru usvojenja koji vodi ovo ministarstvo, u 2006. godini bilo je devet takvih usvojenja, 2007. godine 12, 2008. godine 12, 2009. godine 15, a 2010. godine 11. Međutim, ova mera zaštite dece bez roditeljskog staranja može biti iskorišćena na efikasniji način. Naime, prema podacima ministarstva nadležnog za porodičnu zaštitu, budući usvojitelji, državljani Republike Srbije, u većini, nisu spremni da usvoje decu sa ozbiljnijim smetnjama u razvoju, hendikepom, „stariju” decu i decu romske nacionalnosti. Međunarodno usvojenje aktuelno jeste i može biti mera zaštite ove dece, pored hraniteljstva i domaćeg usvojenja. Ratifikacijom Konvencije bi se omogućilo većem broju dece da kroz ovaj oblik zbrinjavanja ostvare svoje pravo na život i razvoj u porodičnom okruženju.

3) Povećanje sigurnosti u postupku međunarodnog usvojenja

Prema članu 103. Porodičnog zakona („Službeni glasnik RS”, br. 18/05 i 72/11) dozvoljeno je međunarodno usvojenje ali pod posebnim uslovima koji su kumulativno postavljeni. Tako, strani državljanin može usvojiti dete pod uslovom da se ne mogu naći usvojioci među domaćim državljanima i da se ministar nadležan za porodičnu zaštitu saglasi s usvojenjem (član 103. stav. 1). Inače, smatraće se da se usvojitelji ne mogu naći među domaćim državljanima ako je prošlo više od godinu dana od dana unošenja podataka o budućem usvojeniku u Jedinstveni lični registar usvojenja (član 103. stav 2). Ovim zakonom je, međutim, ustanovljen i izuzetak u odnosu na predviđeno pravilo, u smislu da ministar nadležan za porodičnu zaštitu, ako postoje naročito opravdani razlozi, i pre isteka ovog roka, može dozvoliti usvojenje stranom državljaninu (član 103. stav 3). Na ovaj način je jasno naglašena izuzetnost primene međunarodnog usvojenja. U svakom slučaju međunarodnog usvojenja ministarstvo nadležno za porodičnu zaštitu vrši kontrolu zakonitosti i poštovanja standarda stručnog rada, a ministar nadležan za porodičnu zaštitu daje konačnu saglasnost, odnosno dozvolu za usvojenje, što proceduru međunarodnog usvojenja čini bezbednom sa stanovišta usvajanja radi trgovine decom.

Ratifikacijom Konvencije pojačala bi se sigurnost u postupcima međunarodnog usvojenja, jer se njom uspostavlja sistem saradnje između organa u državama porekla i države prijema, oblikovan na način kojim se obezbeđuju uslovi za primenu standarda najboljih interesa deteta i svođenja na najmanju moguću meru rizika od zloupotreba u procesu međunarodnog usvojenja. U tom smislu, države potpisnice Konvencije uspostavljaju mere sigurnosti kojima bi se sprečila otmica, prodaja i trgovina decom radi usvajanja, i to: sprečavanjem ekonomskog iskorišćavanja i vršenja pritisaka na biološke porodice; osiguravanjem da samo deca kojoj je stvarno potrebna porodica mogu biti usvojena; sprečavanjem finansijske

dobiti i korupcije; uređivanjem poslovanja i akreditacijom agencija i pojedinaca koji mogu da posreduju u usvojenju, a prema pravilima postavljenim u Konvenciji.

4) Obezbeđivanje postadoptivne zaštite usvojenog deteta

Konvencija obavezuje države ugovornice da preduzimaju sve odgovarajuće mere kako bi unapredile postadoptivne usluge u njihovim državama. Po zasnovanom usvojenju, odnosno prelasku deteta u zemlju usvojitelja, a nakon procene centralnog organa države primaoca da ostanak deteta u porodici usvojitelja nije u njegovom najboljem interesu, taj organ može preduzeti neophodne mere radi zaštite deteta. U tom smislu, dete može biti oduzeto od usvojitelja i u dogovoru sa centralnim organom države porekla privremeno ili dugoročno biti stavljeno pod starateljstvo; može se organizovati zbrinjavanje deteta s ciljem njegovog usvojenja, koje se ne može ostvariti dok centralni organ države porekla nije valjano obavešten o novim potencijalnim usvojiteljima, može se organizovati povratak deteta u zemlju porekla, ako primenu takve mere zahteva najbolji interes deteta.

5) Broj ratifikacija Konvencije

Konvencija ima veliki broj ratifikacija, što je svakako bitan element odluke da je ratifikuje i Republika Srbija. Posebno je značajno što je većina evropskih država ratifikovala ovaj međunarodni ugovor, uključujući države iz neposrednog okruženja. Konvenciju je, prema aktuelnim zvaničnim podacima Haške konferencije za međunarodno privatno pravo, ratifikovalo 79 država, među kojima je većina država članica Evropske unije, zatim Kina, Sjedinjene Američke Države i Ruska Federacija. Ratifikacija ovog međunarodnog ugovora je od velikog značaja, jer bi se Republika Srbija na taj način uključila u porodicu država koje tesno sarađuju u oblasti međunarodnog usvojenja, sprečavajući zloupotrebe i propuste sa lošim ishodom po decu.

6) Poštovanje ratifikovanih međunarodnih ugovora

Pored napred navedenih razloga iz kojih bi trebalo ratifikovati Konvenciju, nije zanemarljiva činjenica da se to očekuje od Republike Srbije u okviru sprovođenja ratifikovanih međunarodnih ugovora. Naime, u okviru obaveza izveštavanja o sprovođenju Konvencije o pravima deteta i Opcionog protokola uz Konvenciju o pravima deteta o prodaji dece, dečjoj prostituciji i dečjoj pornografiji, Republika Srbija je nadzornom telu – Komitetu za prava deteta, podnela izveštaje i nakon postupka dobila preporuku da „preduzme hitne mere da ratifikuje Hašku konvenciju o zaštiti dece i saradnji u oblasti međunarodnog usvojenja iz 1993. godine.”

7) Razlozi za davanje izjave iz člana 23. stav 2. Konvencije o zaštiti dece i saradnji u oblasti međunarodnog usvojenja

U skladu sa članom 23. stava 2. Konvencije, Republika Srbija će deponitara Ministarstvo spoljnih poslova Kraljevine Holandije, obavestiti da je za izdavanje potvrda o usklađenosti međunarodnih usvojenja zasnovanih u Republici Srbiji sa Konvencijom nadležno ministarstvo za porodičnu zaštitu.

Ministarstvo nadležno za porodičnu zaštitu (u daljem tekstu: Ministarstvo) vrši kontrolu zakonitosti i poštovanja stručnih standarda u postupcima utvrđivanja opšte podobnosti za usvojenje dece i budućih usvojitelja, koje sprovode organi starateljstva u Republici Srbiji i unosi njihove podatke u Jedinstveni lični registar usvojenja.

Ministarstvo prima dokumentaciju i zahteve za usvojenje dece u Republici Srbiji, koje podnose buduću usvojitelji strani državljanu, neposredno ili preko licenciranih agencija. Nakon provere da buduću usvojitelji-stranci ispunjavaju uslove opšte podobnosti za usvojenje i prema Porodičnom zakonu, Ministarstvo njihove podatke unosi u Jedinstveni lični registar usvojenja.

Ministarstvo vrši kontrolu ispunjenosti uslova za primenu međudržavnog usvojenja iz člana 103. Porodičnog zakona, odnosno ispituje da li je organ starateljstva pre donošenja zaključka tima stručnjaka o primeni međudržavnog usvojenja za konkretno dete, u roku koji je predviđen tim zakonom, detetu tražio domaću usvojiteljsku porodicu i koji su razlozi za odbijanje kontaktiranih domaćih budućih usvojitelja da usvoje dete.

Za dete za koje postoji zaključak tima stručnjaka organa starateljstva o primeni međudržavnog usvojenja, Ministarstvo dostavlja podatke o budućem usvojeniku potencijalnim usvojiteljima stranim državljanima čiji se podaci nalaze u Jedinistvenom ličnom registru usvojenja ili stranim agencijama za usvojenje sa kojima ovo ministarstvo ostvaruje saradnju, s ciljem izbora strane usvojiteljske porodice za dete.

Ministarstvo dostavlja organu starateljstva, nadležnom za zaštitu deteta, spise predmeta i podatke o budućim usvojiteljima stranim državljanima, koji su pokazali početno interesovanje da usvoje dete za koje je ovo ministarstvo dostavilo podatke. Na osnovu uvida u spise, organ starateljstva donosi zaključak o izboru porodice za dete.

Ministarstvo vrši kontrolnu i koordinacionu funkciju u procesu usvojenja, od ostvarivanja prvog kontakta potencijalnih usvojitelja stranih državljana i deteta za usvojenje u Domu ili hraniteljskoj porodici u Republici Srbiji, do donošenja rešenja o usvojenju od strane organa starateljstva. Tim stručnjaka ovog ministarstva daje mišljenje ministru nadležnom za porodičnu zaštitu, koji daje dozvolu za usvojenje deteta od strane usvojitelja stranih državljana.

Shodno navedenim funkcijama Ministarstva u procesu međudržavnog usvojenja, koje su zasnovane na zakonu i odgovarajućim podzakonskim aktima, a koje ni u čemu nisu u suprotnosti sa Konvencijom, mišljenja smo da je najcelishodnije rešenje da ovo ministarstvo nakon zasnivanja usvojenja deteta domaćeg državljanina od strane stranih državljana izda potvrdu da je usvojenje zasnovano u skladu sa Konvencijom, u smislu člana 23. stav 2. Konvencije. Ovaj organ je upoznat i kontroliše proces zasnivanja usvojenja deteta od njegovog početka do okončanja donošenjem rešenja o usvojenju, a kako se navedene funkcije Ministarstva u procesu zasnivanja usvojenja neće promeniti ni nakon ratifikacije Konvencije, mišljenja smo da je Ministarstva najkompetentnije za davanje ocene poštovanja Konvencije.

U potvrdi da je usvojenje zasnovano u skladu sa Konvencijom, Ministarstvo bi navelo i da je za konkretno usvojenje dao saglasnost, odnosno dozvolu, ministar nadležan za porodičnu zaštitu (član 17. Konvencije).

III. Finansijska sredstva

Za sprovođenje ovog zakona nije potrebno obezbediti dodatna sredstva u budžetu Republike Srbije.